

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับแต่คณะราษฎรได้เปลี่ยนแปลงการเมือง ให้เข้าสู่ระบบสากลในปี พ.ศ. 2475 การปกครองในระบอบประชาธิปไตย จนถึงปี พ.ศ. 2553 เป็นเวลา 78 ปี และได้จัดให้มีกระบวนการต่าง ๆ ตามระบอบประชาธิปไตย มีรัฐธรรมนูญถึง 18 ฉบับ และการเลือกตั้งรวม 23 ครั้ง สภาพการเมืองไทยมีการแย่งชิงอำนาจกันมาตลอด จากปี พ.ศ. 2541 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการเลือกตั้งจากกระทรวงมหาดไทย โดยมีกรมการปกครองเป็นเจ้าภาพหลักในการจัดการเลือกตั้งองค์กรอิสระที่เรียกว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้ง” เพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติและเป็น การเลือกตั้งทั้งประเทศขึ้นเป็นครั้งแรก ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ถือเป็น ภารกิจการระดับชาติที่สำคัญและปฏิบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ เพราะการเลือกตั้งแต่ละครั้ง จะถูกกล่าวหาว่าโกงการเลือกตั้งมากที่สุด แต่การเลือกตั้งมีนัยสัมพันธ์เกี่ยวกับพฤติกรรม วัฒนธรรมการศึกษา การปฏิบัติตามกฎหมายและเป็นระบบสังคมที่กว้างในแนวราบ เพราะ การพัฒนาประชาธิปไตยเพื่อนำไปสู่การปฏิรูปการเมืองในส่วนของเลือกตั้งยังเป็นไปอย่าง ล่าช้า ระบบการเมืองไทยยังคงมีลักษณะเป็นการเมืองของนักการเมือง การมีส่วนร่วมของ พลเมืองซึ่งเป็นเจ้าของประเทศยังไม่มากพอ ส่วนใหญ่ยังคิดว่าพลเมืองมีหน้าที่เพียงการไป ลงคะแนนใช้สิทธิเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทางการเมืองในบทบาทต่าง ๆ จึงมีค่อนข้างน้อยและ จำกัดอยู่เฉพาะกลุ่ม อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญได้เปิดโอกาสให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วม ทางการเมืองในระดับชาติและระดับท้องถิ่น และตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างกว้างขวาง มากขึ้น รวมทั้งการที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีบทบัญญัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ ของ คณะกรรมการการเลือกตั้งในการให้ความรู้และการศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และส่งเสริมการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชน ถือเป็นกลไกสำคัญที่สนับสนุนและส่งเสริมในการขับเคลื่อน กระบวนการพัฒนาประชาธิปไตย ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตลอดจนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 76 กล่าวคือ “รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ” การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองที่ถือการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ ประธานาธิบดี อับราฮัม ลินคอล์น เคยกล่าวว่า “ระบอบประชาธิปไตยคือ การปกครอง โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” ดังนั้นการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองคือ การกระจายอำนาจทางการเมือง (Decentralization) ไปให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอิสระกำหนดนโยบายทางการเมืองและรับผิดชอบการบริหารงานของท้องถิ่น ซึ่งประชาชน มีสิทธิและอำนาจปกครองตนเองโดยอาศัยวิธีการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น เริ่มมาตั้งแต่กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์ และส่งเสริมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีกิจกรรมที่สำคัญอย่างยิ่งคือ การเลือกตั้ง เพราะเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง จึงเป็นที่มาของความชอบธรรมในการใช้อำนาจปกครอง เพราะการเลือกตั้งเป็นการเลือกสรรผู้ปกครองโดยการตัดสินใจของผู้มีสิทธิในการเลือกตั้ง ที่จะมอบอำนาจให้ผู้ที่ได้รับคะแนนสูงสุดเพื่อเป็นตัวแทนของราษฎรในการออกกฎหมายต่าง ๆ อย่างไรก็ตามการเข้ามามี ส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลจะมีความสำคัญต่ออุดมมุ่งหมายทางการเมืองและสังคม เนื่องจากทฤษฎีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้แสดงกรรมวิธี ที่กำหนดอุดมมุ่งหมายของสังคมที่ตั้งไว้คือ เพื่อแจกจ่ายแบ่งปันผลประโยชน์ในสังคมให้เข้ากับความจำเป็นและความต้องการของประชาชน การเข้ามามีส่วนร่วมนั้นจะเห็นได้ว่าไม่กระทำต่ออุดมมุ่งหมายของสังคมแต่จะกระทำต่อเทคนิคที่ตั้งอุดมมุ่งหมายเลือกสิ่งใด ก่อนการตัดสินใจว่าทรัพยากรใดที่จะกระทำเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์นั้น นอกจากนี้การเข้ามามีส่วนร่วมยังเป็นสิ่งที่มีต่อความต้องการและความปรารถนาของพลเมือง ที่มีต่อรัฐบาลรวมทั้งผลประโยชน์โดยตรงอื่น ๆ อีกด้วย (มนัส นพรัตน์. 2541 : 1) แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช พ.ศ.2550 หมวด 14 ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น ตามมาตรา 218 มาตรา 286 และมาตรา 290 จะบัญญัติเรื่องสิทธิหน้าที่และเปิดโอกาส ให้ประชาชนเข้ามามีการส่งเสริมเข้ามามี ส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองอย่างมาก ทั้งในระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นตลอดจน

ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในบทบาททางการเมือง และการตื่นตัวในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ตลอดจนส่งเสริมให้มีการพัฒนาความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนก็ตาม แต่ก็ยังพบว่าประชาชนจำนวนมากไม่น้อยที่ยังไม่เข้าใจในบทบาทของการมีส่วนร่วมทางการเมือง และยังไม่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง อาจเป็นเพราะ การขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ตลอดจนขาดความตื่นตัวในการรักษาสิทธิหน้าที่ของตนเอง

ในการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นการแสดงออกในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจากสถิติการแสดงออกทางการเมืองของการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนตำบลแดงใหญ่พบว่าการเลือกตั้งครั้งก่อนเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2548 และครั้งที่แล้วเมื่อ วันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2552 พบว่าครั้งที่ 1 ได้มีผู้ออกมาใช้สิทธิในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่ จำนวน 3,106 คน คิดเป็นร้อยละ 69.56 ของผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งทั้งหมด 4,465 คน จำนวนผู้ไม่ได้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 1,359 คน คิดเป็นร้อยละ 30.44 ของผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งทั้งหมด ครั้งที่ 2 พบว่า ได้มีผู้ออกมาใช้สิทธิในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่ จำนวน 3,065 คน คิดเป็นร้อยละ 61.65 ของผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งทั้งหมด 4,977 จำนวน ผู้ไม่ได้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 1,912 คน คิดเป็นร้อยละ 38.41 ของผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งทั้งหมด

จากตัวเลขข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีแนวโน้มลดลง ในด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และยังสะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ในด้านต่าง ๆ นั้น เป็นอย่างไรทั้งด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมือง ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ด้านกิจกรรมสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งตามแนวทางของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองให้มากที่สุดตามแนวทางการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่ปรากฏการณ์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ

ประชาชนตำบลแดงใหญ่ ทำให้ผู้ศึกษาซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแล การเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น สนใจปรากฏการณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีแนวโน้มลดลง แต่ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ ในด้านต่าง ๆ นอกเหนือจากนี้เป็นอย่างไรบ้างทั้งด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมือง ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ด้านกิจกรรมสมัครรับเลือกตั้ง

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษาซึ่งเป็นผู้กำกับดูแลการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และเป็นประธานกรรมการการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นของตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีความสนใจที่จะศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ตลอดจนสาเหตุปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมือง และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผลที่เกิดจากการศึกษาในครั้งนี้จะนำไปปรับปรุงแก้ไขให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลกับประชาชนตำบลแดงใหญ่ รวมทั้งจะเป็น การสร้างแนวความคิดให้ประชาชนได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของการเป็นพลเมือง และตระหนักถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับชุมชนต่อไป

คำถามการศึกษา

1. ประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับใด
2. ประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ เป็นอย่างไร
3. ปัญหาและข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาพรวมและรายด้านของประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 4,977 คน (กระทรวงมหาดไทย, 2552 : 9)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่ตำบลตำบลแดงใหญ่ จำนวน 370 คน โดยได้จากการคำนวณจากสูตรของยามานะ (Yamane) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2548 : 25)

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษามุ่งที่จะศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 5 ด้าน ได้แก่

- 3.1 ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง
- 3.2 ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
- 3.3 ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมือง

3.4 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

3.5 ด้านกิจกรรมสมัครรับเลือกตั้ง

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ใช้ระยะเวลาในการศึกษาในภาคเรียนที่ 3/2552

นิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) การติดตามข่าวสารทางการเมือง 2) การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 3) การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมือง 4) การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง 5) กิจกรรมสมัครรับเลือกตั้ง

การติดตามข่าวสารทางการเมือง หมายถึง ประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ได้มีการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง มีลักษณะดังต่อไปนี้คือ การติดตามอ่านหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการเมือง การดูโทรทัศน์ การฟังวิทยุ การพูดคุยข่าวการเมืองกับเพื่อนบ้าน การถกเถียงปัญหาทางการเมือง การเข้ารับการอบรมความรู้ทางการเมือง และ หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน

การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หมายถึง ประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น การใช้สิทธิเลือกตั้ง นายองค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่ และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่ ประกอบด้วย การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุกครั้ง การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายองค์การบริหารส่วนตำบลทุกครั้ง การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านทุกครั้ง การชักชวนประชาชนในหมู่บ้านไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งตัวแทนเกษตรกร และตัวแทนประชาคมหมู่บ้าน

การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมือง หมายถึง ประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมือง หรือองค์กรต่าง ๆ ประกอบด้วย เป็นสมาชิกพรรคการเมือง เป็นสมาชิกกลุ่มพลังองค์การทางการเมือง บริจาคทรัพย์สินเพื่อ

สนับสนุนการดำเนินงานของพรรคการเมือง และประชาสัมพันธ์แนะนำการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองให้แก่ผู้อื่น

การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง หมายถึง ประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เข้าร่วมกิจกรรมทุกประเภท ประกอบด้วย กิจกรรมการไปสิทธิเลือกตั้ง เข้าร่วมและช่วยเหลือในการจัดอบรมหรือการรณรงค์ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ฟังการปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ร่วมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นทางการเมืองในเวทีประชุมประชาคม

การมีส่วนร่วมกิจกรรมสมัครรับเลือกตั้ง หมายถึง ประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมสมัครรับเลือกตั้ง ประกอบด้วย ให้ความสนใจในการลงสมัครเลือกตั้งเป็นตัวแทนของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้ง สนับสนุนคนรู้จักเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นตัวแทนชุมชนและมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผนในการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครเลือกตั้ง

ประโยชน์การศึกษา

ผลจากการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมและรายด้านของประชาชน คือ ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมือง ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ด้านการสมัครรับเลือกตั้ง นอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชนที่ได้จะนำไปใช้เป็นข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ในการวางแผน กำหนดแนวทาง และพัฒนาส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ตำบลแดงใหญ่ มีความตื่นตัวในกิจกรรมทางการเมือง และเห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย อันจะเป็นการยกระดับและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ถูกต้องตามแนวทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้กับประชาชนในพื้นที่ต่อไป